

ВПЛИВ СТРЕСРЕАКТИВНОСТІ КНУРІВ НА РІВЕНЬ УМОВНО-РЕФЛЕКТОРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ПОКАЗНИКИ СПЕРМОПРОДУКТИВНОСТІ

М. О. Зотько, к. б. н., доцент
n_o_m@vsau.vin.ua

Вінницький національний аграрний університет, м. Вінниця

В Україні триває процес відродження та будівництва промислових комплексів з виробництва свинини. Проте в умовах інтенсивної технології реалізується тільки 40–60 % генетичного потенціалу продуктивності тварин. Промислова технологія утримання свиней суперечить фізіологічним особливостям організму, що встановився протягом тривалої еволюції. Скупченість, замкнутий простір, шум, одноманітність — всі ці фактори негативно впливають на стан тварин і, як наслідок, на продуктивність та якість продукції. Тому питання дії на тварин різних за силою та інтенсивністю стресорів найбільш актуальне для галузі свинарства.

Метою роботи є вивчення впливу стресостійкості та зрівноваженості нервових процесів на якісні та кількісні показники спермопродуктивності кнурців-плідників різних порід.

Дослідження проводились в умовах промислового комплексу на кнурцях-плідниках великої білої, полтавської м'ясної, ландрас та породи дюррок, отриманих від батьків класу еліта та еліта-рекорд. У процесі утворення перших умовних рефлексів отримання сімені на фантом вивчали поведінку тварин. Експериментальний і цифровий матеріал обробляли методом варіаційної статистики.

Аналіз проведених досліджень показує, що найбільшу кількість стресочутливих тварин виявлено серед кнурів-плідників ландрас та великої білої порід, відповідно, 40,0 % та 36,5 %. Встановлено, що стресостійким тварин необхідно менше підходів до чучела для отримання першої садки та еякуляції у штучну вагіну. Перші умовні рефлексі виникають на 1–7 поєднанні умовного і безумовного подразника, стресостійким кнурам, порівняно зі стресочутливими, необхідно на 32,8–100,2 % менше поєднань. Стресочутливі тварини мають вірогідно менші ($P < 0,05$ – $P < 0,01$) показники умовно-рефлекторної діяльності, що полягає у повільному утворенні перших умовних рефлексів садки на фантом.

Виявлено, що стресостійкі кнури швидше пристосовуються до нових умов, підпускають до себе людину, перші умовні рефлексі виникають без ускладнень. Стресочутливі тварини мають тривалий ознайомлювальний рефлекс, повільно звикають до нових умов, неспокійно реагують на сторонніх осіб і розмови. Плідники поступово привчаються до манежу в одноманітних умовах. Серед стрес-позитивних тварин виявлено боягузливих плідників з добре вираженим пасивно-оборонним рефлексом. У них спостерігається поза настороженості, передні ноги витягнуті, голова повернута в бік зовнішнього подразника. Вони мають знижену працездатність, недостатньо розвинені процеси збудження та гальмування і, як наслідок, часто виникає зовнішнє гальмування. Необхідно відзначити, що два стресочутливі кнури не привчилися до садки на чучело.

У результаті досліджень встановлено, що об'єм еякуляту та концентрація сперматозоїдів залежить від стресочутливості кнурів-плідників. Протягом перших двох місяців отримання сперми стресостійкі тварини всіх порід переважали стресочутливих аналогів за об'ємом еякуляту та концентрацією сперматозоїдів, відповідно, на 42,9–82,2 % та 3,4–21,7 %. Найбільшу різницю за об'ємом отриманого еякуляту виявлено у кнурів породи дюррок (82,2%), різниця у всіх випадках вірогідна ($P < 0,05$). Стресостійкі кнури всіх порід за період досліджень мали тенденцію до більш високої концентрації сперматозоїдів в 1 мл сперми на 3,4–21,7 %.

Таким чином, у стресостійких тварин, порівняно зі стресочутливими, перші умовні рефлексі садки на чучело виникають швидше. Найбільшу кількість стресочутливих тварин виявлено серед кнурів породи ландрас та великої білої. Стресостійкі тварини переважали стресочутливих аналогів за об'ємом еякуляту та концентрацією сперматозоїдів відповідно на 42,9–82,2 % та 3,4–21,7 %.